

Az égtájmegnevezések szemantikai vizsgálata a finnben és az észtbén

TÓTH Anikó Nikolett

1. A balti finn nyelvekben az égtájnevek kutatása nem nyúlik vissza hosszú időre, átfogó munka sem született ebben a témában, azonban időről időre mégis feltűnik ez a kérdéskör a nyelvészek körében. Saara Antila diplomamunkájában (1952) a finn nyelvjárások égtájneveit gyűjtötte össze. Kisebb mértékben, esetleg rész kérdések tekintetében érintette a témát a finnben Arvo Inkilä (1938), Lauri Hakulinen (1975), Jaakko Sivula (1986) és Osmo Ikola (1990). Helmi Neetar az észtbén (1991, 2000) vizsgálta az égtájmegnevezések kérdéskörét (elméleti szempontból is), s ugyanő gyűjtötte és rendszerezte az ALFE számára ezt a szókinccset. Munkájáról, szerkesztési elveiről az Eesti keele instituut *Studia ad geographiam linguarum pertinentia* kötetében (2000) ír részletesebben.

Dolgozatomban elsősorban a finn és észti égtájmegnevezések szemantikai vizsgálatával foglalkozom, olyan kérdésekre keresve a választ, hogy egy égtájhoz hány megnevezés társulhat, milyen jelentésfejlődésen mentek/mennek keresztül, és vajon mennyire fontos a környezet ezekhez a meghatározásokhoz. Ezenkívül összevetés céljából karjalai, vepsze, izsór, lív és vót példákat is hozok, azonban ezeknek a nyelveknek a vizsgálata további kutatásokat igényel.

A balti finn égtájmegnevezések összegyűjtéséhez elsősorban Antila 1952-es munkájára, Beöthy *Die Bezeichnungen für Himmelsrichtungen in den finnisch-ugrischen Sprachen* művére, továbbá az ALFE ide vonatkozó adataira támaszkodtam. A vepszéhez Airila–Turunen–Raino (1945), az izsórhoz Nirvi (1971), a lívhez Kettunen (1938) munkáit használtam, ezek főként az adatgyűjtésben voltak segítségemre.

Az égtájmegnevezések vizsgálata során elsősorban azt kell meghatározunk, hogy mit tekintünk égtájneveknek. A fogalom meghatározás során, ha a földrajzi terminusokat vesszük figyelembe – ami megegyezik az angolban használatos *cardinal direction* kifejezéssel –, négy fő égtájat (és ezzel együtt

négy fő égtájnevet) különíthetünk el. Ezek a csillagászati (vagy földrajzi) észak, dél, kelet és nyugat, amelyek kijelölésének alapja a földi forgástengely iránya. Adatgyűjtés közben azonban a balti finn nyelvekben számtalan olyan kifejezést találtam, amelyek mind egy-egy főégtájra vonatkoznak, s noha a beszélők nem tekintik őket hivatalosan égtájneveknek, mégis használják ezeknek az irányoknak a megnevezésére. Ezek között a különbség sokszor stilisztikai vagy nyelvjárási eltérésekből adódik, de sokszor az irányokra vonatkozóan pontosítást, többletjelentést is tartalmazhatnak. Egyes esetekben együtt él az önálló elnevezés és a jövevényszó is, ilyenek például a vót orosz jövevényszavai: *seeveri* 'észak', *vostokka* 'kelet', *juuga* 'dél', *zaapadi* 'nyugat'. Fontos megjegyezni, hogy egy adott kifejezéshez több jelentés is tartozhat – ugyanúgy, mint a lapp nyelvjárások esetében is, ld. Tóth 2009 –, például izsór *ettälä* 'dél; délnyugat'. Az égtájnevek szemantikai vizsgálatába éppen ezért a fő égtájak megnevezései mellett ezeket a szinonimákat is fontosnak tartom beemlíteni, mivel ezek a kifejezések adhatnak pontosabb választ arra, hogy egy adott égtáj/irány milyen szemantikai kategóriákkal párosítható.

2. Égtájmegnevezések a balti finn nyelvekben

2.1. A főégtájak nevei a balti finn nyelvekben:

	észak	kelet	dél	nyugat
finn	<i>pohjoinen</i>	<i>itä</i>	<i>etelä</i>	<i>länsi</i>
észt	<i>põhi</i>	<i>ida</i>	<i>lõuna</i>	<i>lääs</i>
karjalai	<i>pohjani</i>	<i>itä</i>	<i>suvi</i>	<i>länsi</i>
vepsze	<i>pohjaine</i>	<i>päivnouzm</i>	<i>suvi</i>	<i>päivlaskm</i>
izsór	<i>pohjain</i>	<i>iDä</i>	<i>luone</i>	<i>länz</i>
lív	<i>pu'oi</i>	<i>ùomâG</i>	<i>jedâl</i>	<i>õdõg</i>
vót	<i>põhja</i>	<i>itä</i>	<i>lõunad</i>	<i>länsi</i>

2.2. Az égtájakhoz társítható egyéb megnevezések:

ÉSZAK: **fi.** *emäpohjoinen, emintimä, halkipohjoinen, hallanloukko, kaarna-pohjoinen, katve, keskipohjoinen, korkeapohjoinen, kotasola, kotaveräjä, kotiperä, kuivaperä, kuivapuoli, kylmäperä, kylmäpuoli, kylmäsiija, leivätön Lappi, linnunnenä, lintu, pääpohjoinen, päivätön Lappi, päivätön pohjoinen, pakkasenpuoli, peräpohjoinen, pilvistö puoli, pimeäpuoli, pohja, pohja(n)maa, pohjoinen, pohjola, poikkipohjainen, rautapohjoinen, reuhkaetelä, suora pohjoinen, turja, tyvipäivä, vanhapohjoinen, varjon-*

puoli, veräjäsövi; é. päeva pool, põhi, põhine, põhja maa, põhjak, põhja-kaar, põhjala, põhjapool(ne). Vö. továbbá ve. pohd'(eine), pohjij, pohpol'; lív puoi;vót põhja, seeveri.

KELET: fi. *aamiainen, aamupäivä, alahaisies, auringonnousu, ilmanpuoli, itä, kevätpäivännousu, koi, koillinen, koillispuoli, koillispuoline, koillis-sokka, liide, liidetsura, meri, merinen, nousemapuoli, öüstä, päivännousu, päivännousupuoli, päivännousuranta, perälle, sadeperä, stokka, suurus-päivä, syyspäivännousu;é. hommik, hommikukaar, hommikumaa, ida, idakaar, idamaa, idapool, maa kaar, päeva tõus/e, -mine, päeva tõuseng, täisida, tõus(e), (päeva) tõusengu pool. Vö. továbbá ve. peinuuzm, päivanouzem, talvel'ine, vostok;lív moogör, uomög; vót itä, vostokka.*

DÉL: fi. *emäetelä, etelä, halkietelä, kesämoa, kesäpuoli, keskipäivä, keskipäivänranta, kohtimeri, korkeaetelä, korkeinpäivä, lämminpuoli, latvapäivä, linnunlento, linnunnenä, lintu, lintuetelä, lintujen suunta, lounas, meri, murginapäivä, pääetelä, päivä, päivällispäivä, päiväpuoli, päivär, päivvytšura, puolipäivä, söyttä, suursuvi, suvi, suvimua, suvipuoli, täysietelä, vanhaetelä, vesietelä, vetelä; é. edel, keskedel, lõuna, lõunakaar, lõunamaa, lõunang(u), täislõuna. Vö. továbbá ve. jug, louna, mägi, pol'päivad, suvi; lív jedaal, lünnug, pääva südam puol', pääva(š)-sidam, puolst pääva; vót junga, lõunad.*

NYUGAT: fi. *auringonlasku, iltapäivä, iltaranta, kesäiltapäivä, kevätpäivänlasku, kohtimaa, länsi, laskema, luode, luotehinen, meri, päiväizee laskze, päivänlasku, päivänsijavo, poikki, suora luode, täysi länsi; é. läänekaar, läänepool, lääs, loe, merekaar, õddango pool, õhtu kare pool, õhtukaar, õhtumaa, päeva mine/k, -ma, päeva minemine, päeva veer, päeva veerandus, vesikaar; Vö. továbbá ve. lodeh, päivalaskem, zapad; lív ežar, mer, vežgör, õdödög, õdödög-puol'; vót länsi, zaapadi.*

3. Szemantikai kategóriák

Az égtájmegnevezések szemantikai vizsgálatához elengedhetetlen az egyes kifejezések kialakulásának és jelentésfejlődésének, ill. az elnevezések motivációinak a megértése. AZ ezzel foglalkozó szerzők azonban általában megelégedtek 2–3 főbb kategória felállításával.

Sz. Kispál kétféleképpen csoportosít. Először a jelentés alapján tárgyalja az egyes égtájnevek kifejezéseit, majd az „ugor-nyelvi tájékozódási elvek” csoportjait az „elnevezésekben megnyilvánuló különböző szemlélet” alapján alkotja meg (Sz. Kispál 1950: 201–204). Csoportjai a következők: mitikus

világ szemléletet mutató kifejezések (*észak* 'ég-táj'; *kelet* 'fény-táj'); a nap állásával összefüggő kifejezések (*dél*; *estéjszak* 'északnyugat'); térszíni viszonyokon alapuló elnevezések (*német szél* 'nyugati szél'); társas berendezkedésen alapuló elnevezések (*juhászdél* 'délkelet').

Beöthy szempontjai – melyeket módosítva vett át Tallqvisttől – a következők: földrajzi tájékozódás („Lokalgeographisches Orientierung”): folyó, magas és mély szembeállítása, tenger, országok szerinti megnevezés, meteorológiai tulajdonságok, évszakok, szélirány, madarak vándorlási iránya; az elsődleges irány szerinti tájékozódás („Qibla-Orientierung”); szoláris tájékozódás („Solare Orientierung”); poláris tájékozódás („Polare Orientierung”) (Beöthy 1967: 206–213).

Az ALFE az elnevezéseket eredeti jelentésük szerint ún. motivációs térképeken jelzi, utalva röviden azok jelentésfejlődésére. Cecil Brown (1983) és Bernd Heine (1997) kognitív nyelvészeti alapon több kisebb csoport felállítására tesz kísérletet, ezeket főleg az indoeurópai nyelvekben adatolt égtájnevek kategorizálására használják.

A balti finn nyelvek égtájmegnevezéseinél indokoltnak tartottam egy új, tíz csoportból álló szemantikai rendszer megalkotását. A szinonimák felvételeivel az elnevezési módok variabilitása jól kimutatható.

1) Nap. Ebbe a csoportba a Nap mint égitest megnevezése és az ehhez kapcsolódó mozgás leírásai tartoznak. A Nap mozgásához köthető égtájmegnevezések a kelet–nyugat irányoknál és a dél (mint legmagasabb pont) esetében figyelhetők meg. Az északi irány, mint ahogy Neetar is megállapítja (2000: 93–94), nem esik egybe az égitest által leírt ív egyetlen pontjával sem, ezért a Naphoz viszonyítva csak körülírással fejezhető ki.

ÉSZAK: fi. *päivätön pohjoinen* 'naptalan észak', *päivätön Lappi* 'naptalan Lappföld', *tyvipäivä* 'napvég'; é. *päeva pool* 'Nap oldal';

KELET: fi. *auringonnousu* 'napfelkelte', *nousemapuoli* 'felkelő oldal', *päivännousu* 'napkelte', *päivännousupuoli* 'napkelte oldal', *päivännousuranta* 'napkelte horizont'; ve. *päivanouzem* 'napkelte';

DÉL: fi. *päivä* 'nap', *päiväpuoli* 'napoldal', *korkeinpäivä* 'magas nap', *keskipäivä* 'középnapi', *puolipäivä* 'félnapi'; lv. *päeva südām puol'* 'a nap mélyebb oldala'; *puolst päeva* 'félnapi';

NYUGAT: fi. *auringonlasku* 'naplemente', *päivänlasku* 'napnyugta', *päivän-sijavo* 'napereszkedés', *laskema* 'ereszkedés'; ve. *päivalaskem* 'napnyugta'.

2) Napszakok. Az égtájak napszakokkal való megnevezésére több nyelvben is találunk példát (mint a magyar, lengyel vagy litván esetében). Ide tartoznak még a balti finn nyelvekben az étkezések megnevezése is: a balti finn nyelvekben a *louna(s)* szó 'dél (égtáj)', 'dél (idő)', 'délnyugat' és 'ebéd' jelentésekben figyelhető (ld. Maticsák 2006: 20), vö. pl. izzór *luone* 'páivällinen, páivällisen aika (n. klo 14:n maissa)' (Nirvi 1971: 275b). Az észak égtájra vonatkozó kifejezések hiányát valószínűleg az előző csoportban vázolt okokkal magyarázhatjuk.

KELET: fi. *koi*, *koillinen* 'hajnalodik', *koillispuoli(ne)* 'hajnal oldal', *koillissokka* 'hajnal orca', *aamupäivä* 'reggeli nap', *aamiainen* 'reggeli', *suuruspäivä* 'egyszerű reggeli, reggeli étel'; é. *hommik* 'reggel', *hommikumaa* 'reggelföld'; lív *uomõg* 'reggel';

DÉL: fi. *murginapäivä* 'reggeli nap';

NYUGAT: fi. *iltaranta* 'estehorizont', *iltapäivä* 'estnap', *kesäiltapäivä* 'tavaszestnap', é. *õhtukaar*, *õhtumaa* 'esti föld', karj. *iltaranta* 'esti part'.

3) Évszakok. Ezt a megnevezést az indokolja, hogy a Nap mozgása évszakonként nagymértékben eltérhet, mivel az égitest elliptikus pályán mozog, ezáltal a napkelte szélső irányai között több fokos eltérés is lehet. Mivel az égtájak megnevezése régen nem egyezett az iránytűről leolvasható irányokkal, ezeknek a megnevezése a Nap mozgásával változhatott. Az évszakok jelzőként való használata is gyakori a fő égtájnevek előtt. A kínai nyelvben a négy égtájhoz társítják a négy évszakot; az észak tél, a kelet tavasz, a dél nyár és a nyugat ősz jelentésárnyalatokban (Tokaji 2002: 59).

KELET: fi. *kevätpäivännousu* 'tavaszi napfelkelte', *syyspäivännousu* 'őszi napfelkelte'; ve. *talveliñe (pol)* 'téli (oldal)';

DÉL: fi. *suvi* 'nyár', *suursuvi* '(nagy)nyár', *suvipuoli* 'nyároldal', *kesäpuoli* 'tavaszi oldal'; karj. *suvi*, ve. *suvi* 'nyár';

NYUGAT: fi. *kevätpäivänlasku* 'tavaszi naplemente', *kesäiltapäivä* 'tavaszi napest'.

4) Fényviszonyok. A Naphoz, a szoláris elnevezésmódhoz szorosan kapcsolódó természeti jelenség a fény. Az északi irányt a finn a fény hiányával nevezi meg: *pimeäpuoli* 'sötét oldal', *varjonpuoli* 'árnyék oldal', *päivätön pohjoinen* 'naptalan észak', *päivätön Lappi* 'naptalan Lappföld', *katve* 'árnyék'.

5) Időjárási körülmények. Az égtájakat gyakran azonosítják időjárási viszonyokkal, amikor az észak hideg, a dél meleg jelentésekkel párosul, vö. pl. erza-mordvin *jakšamo jon(ks)* 'észak' < *jakšamo* 'hideg' + *jon* 'oldal, *lembe jon(ks)* 'dél' < *lembe* 'meleg' + *jon* 'oldal'.

ÉSZAK: fi. *kylmäpuoli* 'hideg oldal', *kylmäsjä* 'hideg hely'; *kylmäperä* 'hideg vég', *pakkasenpuoli* 'fagyos oldal', *hallanloukko* 'éjfélifagy búvóhely/csapda', *kuivaperä* 'száraz vég', *kuivapuoli* 'száraz oldal';
KELET: fi. *ilmanpuoli* 'levegő oldal', *sadeperä* 'esővég';
DÉL: fi. *lämmipuoli* 'melegoldal'.

6) Irányok. A deiktikus irányok, illetve a fent–lent, elől–hátsó, jobbra–balra stb. rendszerek gyakran képezik az égtájnevek alapját. A germán nyelvekben ennek a nyoma pl. az ang. *north* 'észak'; no. *nord* < ósk. *norðr* < ieur. **n̥rto-* ~ *n̥rtro-* 'balra/alatt' = kelethez képest balra-lent' (KLUGE 1967: 591).

ÉSZAK: fi. *pohjoinen, pohja, pohjola* 'fenék, alja', *tyvipäivä* 'gyökér/vég/tő nap', *pohja(n)maa* 'alsó föld'; é. *põhi, põhjak, põhjala, põhine* 'fenék, alja', *põhja maa* 'fenék, alja föld', *põhjakaar* 'alsó égbolt', *põhjapool(ne)* 'alsó oldal';
KELET: fi. *perälle* 'hátra';
DÉL: fi. *etelä* 'elő', *keskipäivä* 'középnappal'; é. *edel* 'elő'.

7) Pontosság. Ennél a csoportnál a legelterjedtebb elnevezési módok a 'teljes', 'egyenes', 'fő' jelzőkkel ellátott kifejezések. A pontosítás az egyértelmű iránymeghatározás miatt volt fontos. Tekintetbe véve, hogy egy megnevezés több irányt is jelölhetett, elképzelhető, hogy ezek az irányok sokszor nem pontos „nettől meddig” terjedelemmel rendelkeztek, így az átmenetek is okozhattak eltérő jelentéseket.

ÉSZAK: fi. *suora pohjoinen* 'egyenes, közvetlen É', *pääpohjoinen* 'fő É', *vanhapohjoine* 'öreg (tkp. eredeti) É', *korkeapohjoine* 'magas É', *keskipohjoine* 'közép É', *peräpohjoine* 'hátsó É', *halkipohjoinen* 'északon át', *emäpohjoinen* 'anyaészak';
KELET: é. *täisida* 'teljes';
DÉL: fi. *täysietelä* 'teljes D', *korkeatetelä* 'magas D', *päätetelä* 'fő D', *vanhaetelä* 'rég (igazi) D', *emäetelä* 'anya (igazi) D'; é. *täislõuna* 'teljes D', *keskedel* 'középdél';
NYUGAT: fi. *täysi länsi* 'teljes nyugat'.

8) Térszínformák. A környezeti adottságok viszonyítópontként szolgálhattak az irányok meghatározásához. Ide tartoznak a a domborzati jegyek, ill. a tenger (víz) és a szárazföld viszonya. A lapp nyelvjárásoknál ez az elnevezési mód a legproduktívabb az égtájak megnevezésében, miközben a balti finn nyelvekben kisebb mértékben fordulnak elő ilyen kifejezések, s azok is leginkább a tengerhez való iránymeghatározásként szolgálnak. Ebben az eltérő földrajzi viszonyok játszanak szerepet, mivel a délebben élő népek égtájmegnevezésében a Nap szerinti elnevezésmód is lehetséges, sőt, releváns.

KELET: fi. *meri* 'tenger', *merinen* 'tengeri'; lív *moogõr* 'földív';

DÉL: ve. *mägi* 'hegy';

NYUGAT: fi. *meri* 'tenger'; é. *vesikaar* 'a víz íve', *merekaar* 'a tenger íve'; lív *vežgõr* 'a víz íve'; *mer* 'tenger'.

9) Természet. Általános jelenségként a szelet szokták meghatározónak tartani a természeti jelenségek körében. A balti finn nyelvekben mégis a madár, a madárvonulás vált meghatározóvá, olyannyira, hogy sokszor ezekhez kötődnek az észak–dél irányvonalak leírásai is.

ÉSZAK: *lintu* 'madár', *linnunnenä* 'madárcsőr';

DÉL: fi. *lintu* 'madár', *lintujen suunta* 'madarak iránya', *lintuetelä* 'madárdél', *linnunlento* 'madárrepülés'.

10) Egyéb. Az északi irány megnevezésére a finnben találtam még néhány olyan kifejezést, amelyet egyik szemantikai csoportba sem tudtam beilleszteni: *leivätön Lappi* 'kenyértelen Lappföld', *emintimä* 'mostoha', *reuhka-etelä* 'kucsmadél'.

Az egyes égtájak különböző elnevezési módjai eltérő arányokat mutatnak. A számok természetesen nem feltétlenül azt jelentik, hogy egyes nyelvekben több égtájmegnevezés él, az adatok mennyiségét sokszor nagymértékben befolyásolja a források száma és nagysága. Összevetve azonban az indoeurópai nyelvek (ld. Brown 1983, Heine 1997) és a lapp nyelvjárások (ld. Tóth 2010) égtájnevei körében végzett kutatásokat a jelen vizsgálattal, úgy tűnik, hogy az észak–dél irányok leírására sokkal több szinonima létezik, miközben az elnevezési módok közül a Nappal, annak mozgásával és az ehhez kötődő természeti jelenségekkel kapcsolatos motivációk dominálnak.

Nagyon fontos tényező az is, hogy ezek a kifejezések vajon mennyire gyakoriak elterjedésüket és használatukat tekintve. Ennek megválaszolására egy folyamatban lévő, beszélt nyelvi adatokat tartalmazó kutatás eredményeinek feldolgozása után tesztek kísérletet. Bizonyára sok kifejezés lehet egyszeri

vagy szépirodalmi körülírás, de valószínűsíthető az is, hogy sok adatot napjainkban is használnak. Erre példa az észti nyelvben a *hommikumaa* 'kelet (tkp. reggelföld)' és *õhtumaa* 'nyugat (tkp. esteföld)' elnevezés, melyeket nemcsak ismernek és használnak az észti beszélők, de jelentőségüket mutatja, hogy a főégtájak mellett Mägiste (1982–1983) ezeket a kifejezéseket is felvette és hosszan elemzi etimológiai szótárában, mindennapos használatot tulajdonítva nekik.

Irodalom

- Airila, Kaarlo Martti–Turunen, Aino–Raino, Jussi 1945: Vepsän opas. Helsinki.
- ALFE 1. = Atlas linguarum Fennicarum. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 800. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 118. Helsinki, 2004.
- Antila, Saara 1952: Ilmansuuntien nimityksistä suomen murteissa. Helsinki. (Gradutyö).
- Beöthy Erzsébet 1967: Die Bezeichnungen für Himmelsrichtungen in den finnisch-ugrischen Sprachen. Bloomington, The Hague, Indiana University Publications. Uralic and Altaic Series 84.
- Brown, Cecil 1983: Where do Cardinal Direction Terms Come From? *Anthropological Linguistics* 25/2: 121–161.
- Hakulinen, Lauri 1975: *Kaakko* ilmansuunnan nimityksiä. *Virittäjä* 79: 364–370.
- Heine, Bernd 1997: *Cognitive Foundations of Grammar*. Oxford University Press, New York–Oxford. 35–65.
- Ikola, Osmo 1990: Kielen elämää ja käyttöä. WSOY, Porvoo–Helsinki–Juva.
- Inkilä, Arvo T. 1938: Vuorokauden ositus ja ilmansuunnat vanhojen juvalaisten tietämyksessä. *Virittäjä* 42: 21–39.
- Kettunen, Lauri 1938: *Livisches Wörterbuch*. Lexica Societatis Fenno-Ugricae 5. Helsinki.
- Sz. Kispál Magdolna 1944–1948: Világtájak nevei az ugor nyelvekben I. *NyK.* 52: 50–56.
- Sz. Kispál Magdolna 1949: Világtájak nevei az ugor nyelvekben II. *NyK.* 52: 130–136.
- Sz. Kispál Magdolna 1950: Világtájak nevei az ugor nyelvekben III. *NyK.* 52: 185–207.
- Kluge, Friedrich 1967: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache*. 20. Auflage, bearbeitet von Walther Mitzka. Walter de Gruyter. Berlin.

- Maticsák Sándor 2006: Vándorló napok. A hét napjainak elnevezése az európai nyelvekben. Debreceni Egyetem Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- Mägiste, Julius 1982–1983: Estnisches etymologisches Wörterbuch I–XII. Finnisch-ugrische Gesellschaft, Helsinki.
- Neetar, Helmi 1991: Ilmakaared rahvasuus. Keel ja Kirjandus 11: 656–665.
- Neetar, Helmi 2000: Ilmakaared keeleatlases. Atlas Linguarum Fennicarum (ALFE 1). – Studia ad geographiam linguarum Pertinentia. Eesti Keele Instituudi toimetised 6. Eesti Keele Sihtasutus, Tallinn. 87–98.
- Nirvi, Ruben Erik 1971: Inkeröismurteiden sanakirja. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVIII. Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki.
- Sivula, Jaakko 1986: Kansanomaisista ilmansuunnista ja niiden nimistä. In: Sanallo sanoen. Pakinoita suomen kielestä (toim. Maija Länsimäki). WSOY, Porvoo–Helsinki–Juva. 231–234.
- Tokaji Zsolt 2002: Kínai jelképtár. Szukits Könyvkiadó, Szeged.
- Tóth Anikó Nikolett 2009: A lapp égtájnevek kialakulásának kérdéséhez. Folia Uralica Debreceniensia 16: 121–132.
- Tóth Anikó Nikolett 2010: Földrajzi viszonyok és égtájmegnevezések a lappban. Folia Uralica Debreceniensia 17: 167–180.
- Tsvetkov, Dmitri 1995: Vatjan kielen Joenperän murteen sanasto. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XXV. Suomalais-Ugrilainen Seura, Helsinki.
- Virtaranta–Koponen 1968–97: Karjalan kielen sanakirja I–VI. (Päätoim. Pertti Virtaranta–Raija Koponen.) Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVI. Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki.

*

A semantic study of the cardinal directions in Finnish and Estonian

This paper carries out a semantic investigation of Finnish and Estonian (with examples from Karelian, Veps, Livonian and Votic) names for cardinal directions. Central questions are: how many names are associated with a cardinal point, what is the nature of the semantic development they have gone/are going through, and how important is the environment for a description of these processes.

A novel semantic categorization system is proposed here for the cardinal directions of the Baltic-Finnic languages, containing ten categories. By the inclusion of all the different names associable with each direction, the variability of the naming methods applied is clearly demonstrable.

ANIKÓ NIKOLETT TÓTH